

УДК 52.075:061.2]:323.21(477)

DOI: 10.34132/pard2019.03.05

ГРОМАДСЬКІ РАДИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЮ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Лізаковська С. В., канд., наук з держ. упр., доцент, викладач Військово-морська академія імені Героїв Вестерплатте м. Гдиня, Польща

Стаття присвячена дослідженню особливостей функціонування громадських рад при органах виконавчої влади в Україні. Проаналізовано взаємодію інститутів державної влади з інститутами громадянського суспільства через громадські ради, що діють при органах виконавчої влади.

Висвітлено динаміку розвитку громадських рад та сучасний стан нормативно-правової бази в цій сфері. Показано, що громадські ради є потужним інструментом залучення громадян до участі в управлінні державою та спроможні стати ефективним комунікаційним інструментом між інститутами влади та громадськістю за умови активної громадянської позиції та відповідального ставлення до виконання взятих на себе обов'язків і повноважень усіма учасниками комунікації.

Підкреслено важливість громадського контролю для становлення демократичного суспільства, розкрито механізми, через які він може реалізовуватися. Виявлено особливості громадського моніторингу та громадської експертизи.

Узагальнено теоретико-правові засади взаємодії органів влади і громадськості при формуванні та реалізації державної політики. Виокремлено основні форми, методи та інструменти такої взаємодії. Сформовано пропозиції щодо удосконалення порядку організації та проведення консультацій з громадськістю щодо формування та реалізації державної політики.

Ключові слова: антикорупційна експертиза, громадська експертиза, громадська рада, громадські слухання, громадськість,

громадський контроль, зв'язки з громадськістю, інститути громадянського суспільства, комунікація, консультації з громадськістю, консультативно-дорадчі органи, органи виконавчої влади.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Світовий досвід свідчить, що стабільність і розвиток держави, яка спирається на засади демократії, неможливі без організації дієвого діалогу між державними органами та організаціями громадянського суспільства й окремими громадянами.

Нині залучення громадян до участі в процесі обговорення, розробки, експертизи, прийняття та здійснення політичних і державно-управлінських рішень реалізується органами влади не повною мірою, що є свідченням слабкості демократичних процесів. Система влади в Україні залишається непрозорою та закритою, і ця непрозорість та закритість органів державної влади перетворилися в стримуючий фактор демократичного, соціально-економічного розвитку держави.

Незважаючи на те, що залучення громадськості до управління державними справами закладено у Конституції України, законах та ряді нормативно-правових актів, готовність органів державної влади та органів місцевого самоврядування до співпраці з громадськими об'єднаннями не завжди однозначна [4, с. 3].

Пошук ефективних шляхів демократизації політичної системи та державного управління в Україні набув особливої актуальності на початку 2000-х років у зв'язку з поступовим розвитком громадянського суспільства та формуванням у політиків і державних діячів розуміння важливості співпраці з його інститутами.

На думку дослідника А. Крупника, саме громадські ради (далі – ГР) як інструмент демократизації можуть бути найбільш ефективними в умовах сучасної трансформації української суспільно-політичної системи, оскільки, з одного боку, дозволяє впорядкувати взаємозв'язки між владою і громадою, а з іншого – завдяки достатньо високому ступеню свободи забезпечує можливість постійного вдосконалення форм і методів співпраці між ними [2].

У той же час процес створення та організації діяльності громадських рад супроводжується низкою суттєвих проблем.

Науковець М. Сіцінська до основних проблем створення і діяльності громадських рад відносить:

- низький фаховий рівень ГР і, відповідно, брак авторитету для органу влади;
- неналежне фінансове, матеріально-технічне та організаційне забезпечення ГР, що не дозволяє їм нормально виконувати свої функції;
- необов'язковість рішень ГР для державних органів, що призводить зазвичай до ігнорування цих рішень;
- обмеження доступу ГР до офіційних інформаційних джерел, що робить неможливою їхню участь в державному управлінні;
- некомпетентність працівників державних органів, їх необізнаність із можливостями й особливостями функціонування ГР;
- нестача працівників у державних органах для виконання функцій спілкування з громадськістю;
- неналежне планування діяльності ГР, які не можуть працювати у звичному для органів влади режимі «сьогодні на вчора»;
- неготовність членів ГР узгоджувати між собою свої позиції на основі компромісу;
- низька прозорість діяльності самих ГР [9].

Основні проблемні моменти організаційно-правового характеру в діяльності громадських рад можна звести до наступних позицій:

- недостатній рівень компетентності та обізнаності членів ГР щодо проблем певного регіону або галузі державного управління для якісного виконання основних функцій ГР;
- недостатня дисциплінованість членів ГР: несистематичне відвідування засідань, відсутність кворуму;
- недосконала структура, надмірна подрібненість ради на комітети та комісії, що перешкоджає ефективній та регулярній роботі;
- відсутність єдиного підходу до кількісного складу ГР, що призводить до надмірного представництва певних груп і недостатнього представництва інших;
- відсутність нормативно закріплених вимог фахової підготовки та компетентності членів ГР;

- спроби політизації діяльності ГР;
- неналежне методичне забезпечення роботи ради, відсутність забезпечення приміщенням, засобами зв'язку, матеріально-технічної бази;
- несвоєчасне та непостійне висвітлення результатів роботи ГР на веб-сайтах відповідних органів виконавчої влади (далі - ОВВ) [7].

Дослідники діяльності громадських рад виділяють чотири ключові причини їх низької ефективності:

- недосконалість Постанови КМУ № 996, яка регламентує порядок формування громадських рад;
- відсутність політичної волі керівництва органів влади щодо залучення громадськості до роботи з нормативно-правовими актами;
- недостатній професійний та експертний рівень членів ГР, що, у свою чергу, негативно відбивається на якості підготовлених ними рекомендацій та пропозицій;
- несистемна і нерегулярна робота членів ГР, яка здебільшого зводиться до спорадичних дій [11].

Отже, сьогодні в Україні потребує вдосконалення один із основних засобів громадського контролю і потужний механізм залучення громадян до прийняття державних рішень – громадські ради при органах державної влади та місцевого самоврядування.

Мета статті – розкрити сутність громадських рад та особливості їх діяльності як інструменту впливу громадськості на формування та реалізацію державної політики в Україні.

Аналіз досліджень та публікацій. Різні аспекти взаємодії органів влади та інститутів громадянського суспільства досліджували зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема Г. Алмонд, Т. Андрійчук, Є. Архипова, А. Баровська, В. Бебик, В. Бортніков, С. Верба, Р. Войтович, П. Возняк, Н. Грицяк, Н. Дембіцька, С. Дзюба, Н. Дніпренко, Я. Жаліло, Г. Зеленько, М. Кармазіна, А. Колодій, О. Корнієвський, І. Кресіна, А. Крупник, О. Крутій, А. Крупник, П. Манжола, В. Паталаха, С. Рудовська, М. Сіцінська, О. Фісун, Дж. Ціммерман, Ю. Шайгородський, В. Яблонський та інші.

Огляд наукової літератури свідчить, що детальному вивченню роботи громадських рад не було приділено необхідної уваги, а рівень обізнаності науковців у питаннях взаємодії громадських рад і органів влади невисокий.

Формулювання цілей. У процесі дослідження впливу громадськості на формування та реалізацію державної політики були сформульовані наступні завдання:

- розкрити поняття і призначення громадських рад;
- проаналізувати нормативно-правову базу щодо залучення громадськості до процесу формування державної політики;
- виявити основні проблеми в діяльності громадських рад;
- виокремити специфіку та основні форми і методи взаємодії органів державної влади з громадськістю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Обов'язкове створення громадських рад при органах виконавчої влади було започатковане 2004 року. На виконання Указу Президента України «Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» (№ 854 від 31.07.2004 р.) Кабінет Міністрів України прийняв Постанову «Деякі питання щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» (№ 1378 від 15.10.2004 р.). Цим актом Уряд вперше нормативно закріпив якісно нові механізми реалізації конституційного права громадян на участь в управлінні державними справами: проведення органами виконавчої влади консультацій з громадськістю та утворення громадських рад при всіх центральних органах виконавчої влади та місцевих, у тому числі й районних, державних адміністраціях.

З метою розбудови демократичного суспільства, забезпечення гласності, відкритості та прозорості діяльності державних органів влади, залучення громадян до участі в управлінні державними справами КМУ була затверджена Постанова «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» (№ 996 від 3 листопада 2010 р.) [6].

Постановою КМУ № 996 затверджені:

- Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики.

– Типове положення про громадську раду при міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній, районній у м. Києві та Севастополі державній адміністрації.

Щодо тлумачення терміна «громадська рада» доцільно зазначити, що «Енциклопедичний словник з державного управління» розкриває значення терміна «громадські ради» як «консультативно-дорадчі інституції, які утворюються при органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування з метою представництва громадськості та врахування їх інтересів у діяльності цих органів» [10, с. 122].

Постанова № 996 визначає порядок проведення консультацій з громадськістю у безпосередній та опосередкованій формах.

Безпосередньою формою консультацій органів державної влади з громадськістю є публічне громадське обговорення (громадські слухання, форуми, «круглі столи», конференції, збори, зустрічі з громадськістю, засідання громадських рад, Інтернет та відеоконференції) й електронні консультації, які здійснюються через офіційний веб-сайт органів виконавчої влади або через урядовий веб-сайт «Громадянське суспільство і влада».

Опосередкованою формою консультацій органів державної влади з громадськістю є вивчення громадської думки, яке реалізується через соціологічні дослідження, спостереження, телефонні «гарячі лінії», опрацювання та узагальнення пропозицій і зауважень громадян, моніторинг друкованих та електронних ЗМІ.

На сьогодні в Україні створена ґрунтовна нормативно-правова база, що регламентує відносини у сфері залучення громадськості до процесу формування державної політики. А саме: закони України «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про органи самоорганізації населення», «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про звернення громадян», «Про громадські об'єднання», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та

органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», а також відповідні укази Президента України і постанови КМУ.

Таким чином, основна мета створення громадських рад при інститутах влади – це залучення громадськості до формування та реалізації державної політики.

Типове положення про громадську раду до основних завдань ГР відносить:

- створення умов для реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами;
- здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади;
- сприяння врахуванню органом виконавчої влади громадської думки під час формування та реалізації державної політики [6].

Відповідно до положень Постанови № 996, громадська рада має право:

- утворювати постійні та тимчасові робочі органи (правління, секретаріат, комітети, комісії, експертні групи тощо);
- залучати до роботи ради працівників ОБВ, органів місцевого самоврядування, представників вітчизняних та міжнародних експертних і наукових організацій, підприємств, установ та організацій (за згодою їх керівників), а також окремих фахівців;
- організовувати і проводити семінари, конференції, засідання за круглим столом та інші заходи;
- отримувати в установленому порядку від ОБВ, органів місцевого самоврядування інформацію, необхідну для забезпечення діяльності ради;
- отримувати від ОБВ проекти нормативно-правових актів з питань, що потребують проведення консультацій з громадськістю.
- право доступу в установленому порядку до приміщень, в яких розміщений ОБВ.

Використовуючи надані права, ГР виконують відповідні функції, а саме: експертну, комунікативну, контролюючу та консультативну.

Експертна функція полягає в тому, що ГР подає до ОВВ обов'язкові для розгляду пропозиції щодо підготовки проектів нормативно-правових актів з питань формування та реалізації державної політики у відповідній сфері.

Виконуючи комунікативну функцію, ГР:

– інформує громадськість про свою діяльність, прийняті рішення та їх виконання на офіційному веб-сайті ОВВ та в інший прийнятний спосіб;

– збирає, узагальнює та подає ОВВ інформацію про пропозиції інститутів громадського суспільства щодо вирішення питань, які мають важливе суспільне значення;

– організовує публічні заходи для обговорення актуальних питань розвитку галузі чи адміністративно-територіальної одиниці;

– готує та оприлюднює щорічний звіт про свою діяльність.

Ефективність комунікації між органами влади багато в чому зумовлена механізмами зворотного зв'язку між громадянами та владою. Зворотний зв'язок у системі державного управління – це вплив результатів функціонування системи державного управління на характер цього функціонування.

За допомогою контролюючої функції ГР проводить відповідно до законодавства громадську експертизу та громадську антикорупційну експертизу проектів нормативно-правових актів, здійснює громадський контроль за врахуванням органом влади пропозицій та зауважень громадськості, а також дотриманням ним нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання та протидію корупції.

Виконуючи консультативну функцію, ГР готує та подає до ОВВ, при якому вона утворена пропозиції:

– до орієнтовного плану проведення консультацій із громадськістю, а також щодо проведення консультацій, не передбачених таким планом;

– щодо організації консультацій із громадськістю [12, с. 8].

Постановою № 996 передбачено використання громадською радою у своїй діяльності таких інструментів, як:

– громадський контроль;

- громадська експертиза;
- громадська антикорупційна експертиза.

Громадський контроль здійснюється у формах:

– громадського моніторингу – дослідження якогось явища або процесу, що проводиться систематично (неперервне або через певний проміжок часу);

– громадської оцінки – ретельного та незалежного виміру закінченої діяльності або діяльності, що ще триває, з метою визначення ступеня досягнення поставлених цілей. Оцінка завжди обмежена в часі.

Громадська експертиза – це інструмент впливу на органи виконавчої влади з метою покращення державної політики. Вона передбачає проведення інститутами громадянського суспільства оцінки діяльності органів виконавчої влади, ефективності ухвалення і виконання такими органами рішень, підготовку пропозицій щодо розв’язання суспільно значущих проблем для їх урахування органами виконавчої влади у своїй роботі. Метою громадської експертизи завжди є покращення державної політики в певній сфері або якості адміністративних послуг, які надаються громадянам. Предметом громадської експертизи можуть бути:

- проекти актів ОВВ із питань, що стосуються дотримання прав, свобод і законних інтересів громадян;
- стан виконання ОВВ законодавства України;
- стан виконання ОВВ державних та місцевих програм, що фінансуються за рахунок бюджетних коштів;
- діяльність посадових осіб ОВВ щодо виконання ними своїх посадових обов’язків;
- інша діяльність ОВВ та їх посадових осіб, пов’язана з виконанням функцій держави.

Громадська антикорупційна експертиза являє собою перевірку проектів актів на предмет наявності в них положень, що сприяють або можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень. Здійснюється з метою запобігання виникненню передумов для вчинення корупційних правопорушень, а також розроблення рекомендацій стосовно їх усунення.

Усі ці інструменти дозволяють громадській раді реально покращити ситуацію та забезпечити сталість змін щодо питання, яке порушується.

Отже, громадські ради можна розглядати, з одного боку, як елементи соціальної інфраструктури українського суспільства, головними завданнями яких є захист та реалізація прав і свобод, виявлення, задоволення й узгодження соціальних потреб та інтересів населення; з іншого – як специфічний вид громадського об'єднання, що займає проміжне положення між громадською структурою та формою безпосередньої участі громадян у державному управлінні.

Згідно з Постановою № 996, громадські ради формуються з інститутів громадянського суспільства (ІГС), до яких належать: громадські організації, спілки об'єднань громадян, релігійні організації, профспілки та їх об'єднання, творчі спілки та інші професійні організації, благодійні організації, організації роботодавців, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, органи самоорганізації населення, кредитні спілки, споживчі товариства та їх спілки, обслуговуючі та споживчі кооперативи, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, асоціації підприємств.

Науковці А. Волошина і М. Лациба розглядають наступні форми співпраці громадської ради з органом виконавчої влади:

- проведення консультацій з громадськістю;
- аналіз проектів рішень та підготовка рекомендацій громадської ради органу виконавчої влади.

Консультації з громадськістю – це процес комунікації між органами державної влади і громадянами та їх об'єднаннями. Метою проведення консультацій із громадськістю є прийняття рішень, в яких будуть враховуватися права, інтереси та знання всіх зацікавлених сторін. Консультації з громадськістю надають можливість громадянам впливати на зміст рішень, що ухвалюються органами влади. Вони проводяться з питань, що стосуються суспільно-економічного розвитку держави, реалізації та захисту прав і свобод громадян, задоволення їх політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів [12, с. 18–19].

Консультації з громадськістю проводяться з метою:

- залучення громадян до участі в управлінні державними справами;
- надання можливості для їх вільного доступу до інформації про діяльність ОБВ;
- забезпечення гласності, відкритості та прозорості в діяльності органів влади;
- сприяння налагодженню системного діалогу ОБВ з громадськістю;
- підвищення якості підготовки рішень з важливих питань державного і суспільного життя з урахуванням думки громадськості;
- створення умов для участі громадян у розробленні проектів рішень влади з питань, що є важливими для суспільства.

В обов'язковому порядку проводяться консультації з громадськістю у формі публічного громадського обговорення щодо:

- проектів нормативно-правових актів, що мають важливе значення і стосуються конституційних прав, свобод, інтересів і обов'язків громадян;
- актів, якими передбачається надання пільг чи встановлення обмежень для суб'єктів господарювання та ІГС;
- здійснення повноважень місцевого самоврядування, делегованих органам виконавчої влади відповідними радами;
- проектів регуляторних актів;
- проектів державних і регіональних програм економічного, соціального і культурного розвитку, рішень стосовно стану їх виконання;
- звітів голів розпорядників бюджетних коштів про їх витрачання за минулий рік [12, с. 18].

Публічне громадське обговорення передбачає організацію і проведення: конференцій, форумів, громадських слухань, засідань за круглим столом, зборів та зустрічей із громадськістю, теле-, радіодебатів, Інтернет-конференцій, електронних консультацій.

Висновки. Протягом останніх років в Україні відбувалось формування нормативно-правового поля у сфері взаємодії органів влади, органів місцевого самоврядування та інституцій громадянського

суспільства. Отже, передумови побудови ефективної системи такої взаємодії сформовано: прийнято низку законодавчих актів, які створюють нормативно-правову базу для комунікації громадськості з органами влади; розроблено механізми такої взаємодії, які здебільшого стосуються інформування громадськості, консультацій з громадськістю та розгляду пропозицій і звернень.

Обов'язком органів влади має стати не просто інформування населення, а обґрунтування та пояснення своїх рішень. Обов'язок громадян – бути активними та свідомими, аналізувати інформацію, критикувати конструктивно, а в разі потреби – пропонувати альтернативні шляхи розв'язання суспільних проблем, бути спроможними впливати на підготовку та прийняття відповідних рішень органами влади у правовому полі, відстоювати свої пропозиції.

Громадські об'єднання можуть мати істотний вплив на хід демократичних перетворень. Найважливішим механізмом удосконалення і реформування регіональної політики є тісна співпраця державних, місцевих владних структур, громадських об'єднань, ЗМІ.

Законодавча база в Україні є достатньою для забезпечення права участі громадян та неурядових організацій у процесах підготовки та прийняття владних рішень.

Стаття надійшла до редакції: 08.01.2019

PUBLIC COUNCILS AS AN INSTRUMENT OF PUBLIC INFLUENCE ON FORMATION AND REALIZATION OF THE STATE POLICY

Svitlana Lizakowska, PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department Polish Naval Academy, str. Inżyniera Jana Śmidowicza 69, Gdynia, 81-103, Poland.

.....
The article is devoted to the study of peculiarities of public councils functioning at executive bodies.

The notion and purpose of public councils are defined. An encyclopaedic interpretation of the term «public council» is given.

The interaction of state power institutes with civil society institutes through public councils operating under executive power bodies is explored.

The normative and legal basis for the involvement of the public in the state policy formation process is described. The specifics and main forms and methods of interaction between state authorities and the public are shown. The basic issues in public councils' activity are revealed.

It has been shown that public councils act as a powerful tool to involve citizens in state governance and are able to become an effective communication tool between power institutes and the public, given they have an active civic position and responsible attitude to fulfilling their obligations and responsibilities by all participants in the communication.

The rights, functions and forms of cooperation between a public council and an executive body are investigated. The Typical Regulations on the Public Council are characterized. The procedure of providing public consultations either directly or indirectly is determined.

The features of public consultation as a process of communication between public authorities and citizens and their associations are characterized.

The list of draft acts subject to mandatory public discussion among citizens in the form of public consultation is provided.

The importance of public control for the establishment of a democratic society has been emphasized; mechanisms for the implementation hereof have been clarified. The features of public monitoring and public examination are defined.

The theoretical and legal principles of interaction between authorities and the public in state policy formation and implementation are generalized. The basic forms, methods and tools of such interaction are selected. The recommendations on improving the organizational regulations and public consultations on the formation and implementation of state policy have been formed.

Recommendations on the establishment of effective interaction between public authorities and civil society institutes are proposed.

Keywords: *anti-corruption examination, public examination, public council, public, public hearings, civic position, public control, state policy, feedback, public relations, civil society institutes, communication, public consultation, normative legal acts, local authorities, issues.*

Received: 08.01.2019

References

1. Andrijchuk T. (2011) Gromadski radi yak instrument uchasti gromadskosti u formuvanni ta realizaciyi derzhavnnoi politiki [Public Councils as an Instrument of Public Participation in the Formation and Implementation of Public Policy] Kyiv: TOV «Centr socialnih komunikacij» [in Ukrainian].
2. Arhipova Ye. O., & Dmitrenko N. O. (2016) Efektivna komunikaciya mizh organami derzhavnnoi vladi ta gromadskisty u yak umova rozvitku demokratichnogo suspilstva [Effective Communication between Public Authorities and the Public as a Condition for the Democratic Society Development] Kyiv: TOV «DKS Centr» [in Ukrainian].
3. Chemeris O. (2015) Teoretiko-pravovi zasadi vzayemodiyi organiv vladi i gromadskosti pri formuvanni ta realizaciyi derzhavnnoi politiki [Theoretical and Legal Principles of Interaction between Authorities and the Public in the State Policy Formation and Implementation] Lviv: LRIDU NADU [in Ukrainian].
4. Efektivni instrumenti vplivu gromadskosti na proces priynyattya rishen organami vladi» [Effective Tools of Public Influence on the Decision-Making Process by the Authorities] Retrieved from <http://iaaukraine.org/wp-content/uploads/2017/10/Analitychnyj-zvit-Efektyvni-instrumenty-vplyvu.pdf>
5. Kostiryia O. Vlada ta gromada: zakonni metodi vplivu [Government and Community: Legal Methods of Influence] Retrieved from <https://tribuna.pl.ua/news/vlada-ta-gromada-zakonni-metodi-vplivu/>
6. Pro zabezpechennya uchasti gromadskosti u formuvanni ta realizaciyi derzhavnnoi politiki / Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayini vid 3 listopada 2010 roku № 996 [On Ensuring Public Participation in the Formation and Implementation of State Policy] Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996%2010%p>
7. Rudovska S. I. Gromadski radi novogo formatu: organizacijno-pravovi zmini diyalnosti [Public Councils of a New Format: Organizational

and Legal Changes of Activity] Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=894>

8. Shajgorodskij Yu. Zh., & Andrijchuk T. S., & Diduh A. Ya. (2011) Vlada i suspilstvo: dialog cherez gromadski radi [Government and Society: Dialogue through Public Councils] Kyiv: PALIVODA A.V. [in Ukrainian].

9. Sicinska M. V. Gromadska rada: osoblivosti yiwi diyalnosti v sektori bezpeki i oboroni Ukrayini [Public Council: Peculiarities of Its Activity in the Security and Defence Sector] Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2014_1_3.

10. Surmin Yu. P., & Bakumenko V. D., & Mihnenko A. M. (2010) Enciklopedichnij slovník z derzhavnogo upravlinnya [Encyclopaedic Dictionary of Public Management] Kyiv: NADU [in Ukrainian].

11. Taran V., & Kulchickij O., & Babakishiyeva G., & Slizkonis D. (2018) Yak pidvishiti spromozhnosti gromadskih rad na zdiysnennya gromadskogo kontrolyu? [How to Increase the Capacity of Public Councils to Carry Out Public Control?] Kyiv: Centr politichnih studij ta analitiki «Ejdos» [in Ukrainian].

12. Voloshina A. V. & Laciba M. V. (2011) Efektivna organizaciya roboti gromadskoyi radi [Effective Organization of the Public Council Activity] Kyiv: Agentstvo “Ukrayina” [in Ukrainian].

Відомості про авторів / Information about the Author

Лізаковська Світлана Володимирівна: Військово-морська академія ім. Героїв Вестерплатте, вул. Шмідовіча 69, Гдиня, 81-103, Республіка Польща.

Svitlana Lizakowska: Polish Naval Academy, str. Inżyniera Jana Śmidowicza 69, Gdynia, 81-103, Poland.

ORCID.ORG/0000-0002-1524-2673

E-mail: svema84@mail.ru